

1

EL PLANETA TERRA

1. L'univers, el sistema solar i la Terra	10
2. Els moviments de la Terra (I). La rotació	12
3. Els moviments de la Terra (II). La translació	14
4. La representació de l'espai terrestre	16
Posa a prova el teu aprenentatge	18
Posa a prova les teves competències	19

2

EL MEDI FÍSIC DE LA TERRA. COMPONENTS BÀSICS

1. Components bàsics del medi físic (I). Les capes de la Terra	22
2. Components bàsics del medi físic (II). Les formes del relleu	24
3. Com es forma i com es modifica el relleu?	26
4. La hidrosfera	28
Posa a prova el teu aprenentatge	30
Posa a prova les teves competències	31

3

EL MEDI FÍSIC DE LA TERRA. ELS CONTINENTS

1. El mapa físic dels continents (I). Àsia	34
2. El mapa físic dels continents (II) Amèrica	36
3. El mapa físic dels continents (III) Àfrica	38
4. El mapa físic dels continents (IV) L'Antàrtida i Oceania	40
5. El mapa físic dels continents (V) Europa	42
Posa a prova el teu aprenentatge	44
Posa a prova les teves competències	45

4

EL MEDI FÍSIC D'ESPANYA I DE CATALUNYA

1. Situació i relleu d'Espanya	48
2. Les aigües a Espanya	50
3. Catalunya: situació i medi físic	52
Posa a prova el teu aprenentatge	54
Posa a prova les teves competències	55

5

EL CLIMA I LES ZONES BIOCLIMÀTIQUES

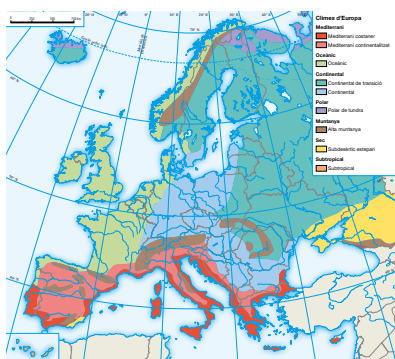
1. Elements del clima (I). Temperatura i precipitacions	58
2. Elements del clima (II). Pressió i vent	60
3. Climes, vegetació i bioclimes	62
Posa a prova el teu aprenentatge	64
Posa a prova les teves competències	65

6

ELS GRANS CONJUNTS BIOCLIMÀTICS DE LA TERRA

1. Els grans conjunts bioclimàtics. La zona càlida	68
2. Els grans conjunts bioclimàtics. La zona temperada ..	70
3. El bioclima dels deserts	72
4. Els grans conjunts bioclimàtics. La zona freda	74
5. Els grans conjunts bioclimàtics. La muntanya	76
Posa a prova el teu aprenentatge	78
Posa a prova les teves competències	79

7

ELS CONJUNTS BIOCLIMÀTICS D'EUROPA, ESPANYA I CATALUNYA

1. El temps i el clima d'Europa	82
2. Els bioclimes d'Europa	84
3. Els climes i la vegetació d'Espanya	86
4. Els conjunts bioclimàtics d'Espanya	88
5. Els climes i els conjunts bioclimàtics de Catalunya ..	90
Posa a prova el teu aprenentatge	92
Posa a prova les teves competències	93

8

EL MEDI NATURAL I LES ACTIVITATS HUMANES

1. El medi i els recursos naturals	96
2. El medi com a risc	98
3. L'acció de l'ésser humà sobre el medi ambient	100
4. El terme <i>energia</i> i el canvi climàtic i els seus efectes ..	102
5. Les solucions als problemes mediambientals globals	104
Posa a prova el teu aprenentatge	106
Posa a prova les teves competències	107

9

LA PREHISTÒRIA

1. Edats i fonts de la prehistòria	110
2. Origen i evolució de l'ésser humà	112
3. La vida en el paleolític (I)	114
4. La vida en el paleolític (II)	116
5. La vida en el neolític	118
6. La vida en l'edat dels metalls (I)	120
7. La vida en l'edat dels metalls (II)	122
Posa a prova el teu aprenentatge	124
Posa a prova les teves competències	125

10

MESOPOTÀMIA

1. Les primeres civilitzacions històriques	128
2. L'espai i el temps	130
3. Organització política i econòmica	132
4. Societat, religió i vida quotidiana	134
5. El llegat cultural i artístic	136
Posa a prova el teu aprenentatge	138
Posa a prova les teves competències	139

11

EGIPTE

1. Una antiga civilització fluvial	142
2. L'organització política i social	144
3. L'economia egípcia	146
4. Aspectes de la vida quotidiana	148
5. La religió egípcia	150
6. El llegat cultural i artístic	152
Posa a prova el teu aprenentatge	154
Posa a prova les teves competències	155

12

GRÈCIA

1. L'evolució històrica. Època arcaica	158
2. L'evolució històrica. Èpoques clàssica i hel·lenística	160
3. L'organització política de les polis	162
4. L'economia i la societat	164
5. La religió i la cultura	166
6. L'art grec. L'arquitectura	168
7. L'arc grec. L'escultura i la ceràmica	170
Posa a prova el teu aprenentatge	172
Posa a prova les teves competències	173

13

ROMA

1. L'espai i l'evolució històrica. La monarquia	176
2. La República (509-27 aC)	178
3. L'Imperi (27aC-476 dC)	180
4. Les activitats econòmiques	182
5. La societat i la vida ciutadana	184
Posa a prova el teu aprenentatge	186
Posa a prova les teves competències	187

14

EL LLEGAT DE ROMA I LA SEVA DECADÈNCIA

1. Religió i cultura romanes	190
2. L'art romà. L'arquitectura	192
3. L'art romà. Escultura, pintura i mosaic	194
4. Els germànics. La fi d'una era	196
Posa a prova el teu aprenentatge	198
Posa a prova les teves competències	199

15

ESPANYA I CATALUNYA EN L'ANTIGUITAT

1. L'Espanya preromana (I). La diversitat cultural	202
2. L'Espanya preromana (II). Celtes i ibers	204
3. La Hispània romana. Conquesta i romanització	206
4. La Hispània romana. L'organització del territori	208
5. Catalunya en les èpoques preromana i romana	210
6. Els visigots a Hispània	212
Posa a prova el teu aprenentatge	214
Posa a prova les teves competències	215

APÈNDIX

Vocabulari	218
Diccionari visual de termes artístics	222
Mapes	231

» PRESENTACIÓ I ESTRUCTURA

Els continguts competencials del Programa Olympe de Gouges s'estructuren en 15 unitats. El programa es basa en l'aprenentatge intel·ligent, el pensament crític, la interdisciplinarietat i l'aprenentatge cooperatiu.

S'exploren **idees prèvies** i s'introdueixen les **primeres tasques**.

Dimensions. Indicació de la dimensió o dimensions que es tracten en la unitat.

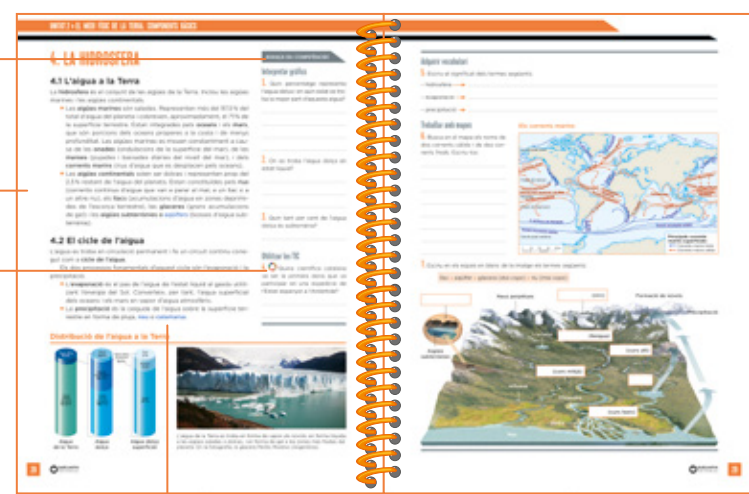
Icona Treball cooperatiu. Indica les activitats que s'han de fer en grups reduïts.

En la **dobla pàgina inicial** d'unitat hi trobem **informació gràfica significativa** (fotografies, mapes, eixos cronològics, etc.).

Avança en competències. Activitats competencials de tipologia ben diversa.

A la pàgina esquerra, es presenten els **continguts**.

Icona ODS. Indica les activitats que tracten alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'ONU.

A la pàgina dreta es proposen **activitats** amb l'espai corresponent per resoldre-les.

Conceptes destacats en blau. Paraules que l'alumne pot consultar en el Vocabulari que hi ha al final del llibre.

Fonts gràfiques. Mapes, gràfics, fotografies, dibuixos, infografies... que ajuden l'alumnat a assimilar els conceptes treballats.

Icona internet. Indica les activitats en què l'alumnat ha de consultar internet.

Icona AvaluApp. Indica les activitats més competencials.

Taules, esquemes i eixos cronològics. Contribueixen a sistematitzar els continguts i a facilitar l'estudi.

TÈCNICQUES

Un gràfic és una representació visual d'una sèrie de dades. La seva funció és facilitar la comprensió de les dades representades i mostrar les relacions existents entre aquestes.

Un tipus d'activitat en gràfic és el **gràfic de barres**. Els eixos d'un gràfic de barres són: l'eix horitzontal (eix X) i l'eix vertical (eix Y).

Repte: que cal seguir en l'activitat

- Observar el gràfic i descriure el que representa.
- Observar el gràfic i descriure el que representa.
- Observar el gràfic i descriure el que representa.

Repte: que cal seguir en l'activitat

- Observar el gràfic i descriure el que representa.
- Observar el gràfic i descriure el que representa.
- Observar el gràfic i descriure el que representa.

Tècniques. Inicia l'alumnat en destreses i procediments de Ciències socials. Trobareu l'apartat en l'espai personal del web www.barcanova.cat.

Repte. Activitats competencials per desenvolupar la comprensió, l'expressió i les TIC. Trobareu l'apartat en l'espai personal del web www.barcanova.cat.

REpte: ORIENTAR-NOS A LA TERRA

El repte és orientar-nos a la terra. És una activitat que consisteix a orientar-nos a la terra mitjançant l'ús de les TIC. Els objectius d'aquesta activitat són: desenvolupar la comprensió, l'expressió i les TIC.

Alguns exemples d'activitats d'orientació a la terra

1. Utilitzar un mapa digital per orientar-nos a la terra.
2. Utilitzar un mapa digital per orientar-nos a la terra.
3. Utilitzar un mapa digital per orientar-nos a la terra.

5. ELS GRANS CONJUNTS BIOLIMÀTICS. LA MUNTANYA

5.1 Muntanyes de zones càlides i muntanyes de zones temperades

El biòclim de muntanya, conegut com a biòclim de muntanya, és un biòclim que es troba a les zones de muntanya. Els seus característics són: una temperatura mitjana anual baixa i una precipitació elevada.

5.2 El clima. El domini de l'altitud

El clima és el resultat de la interacció entre diversos factors, com ara la latitud, l'altitud i la proximitat al mar. L'altitud té un efecte significatiu en el clima, ja que a mesura que augmenta l'altitud, la temperatura disminueix i la precipitació augmenta.

5.3 La vegetació de les muntanyes

La vegetació de les muntanyes és molt diversa i depèn de diversos factors, com ara l'altitud, el clima i el tipus de sòl. A les zones de muntanya, es troben espècies vegetals adaptades a aquestes condicions.

La dona en la història i en la societat. Activitats que ajuden a fer visible el paper històric i social de la dona.

Sabies que...? Contribueix a ampliar el contingut treballat.

POSA A PROVA EL TEU APRENTATGE

1. Observa cada frase amb un mapa i indica què representa.

2. Observa cada frase amb un mapa i indica què representa.

3. Observa cada frase amb un mapa i indica què representa.

POSA A PROVA LES TEVES COMPETÈNCIES

La inundació del Nil i el calendari egipci

El Nil és un dels rius més importants del món. La seva inundació anual és essencial per a l'agricultura egípcia. El calendari egipci es basava en les fases de l'inundació del Nil.

Egipte i el Nil, segons Heròdot

Heròdot, el "pare de la història", descriu Egipte com a "donada pel Nil". Sense el Nil, Egipte hauria estat un desert. La seva civilització es desenvolupà al voltant d'aquest riu.

Posa a prova el teu aprenentatge. Activitats d'avaluació final en què l'alumnat comprova el que ha après.

Posa a prova les teves competències. Activitats en què l'alumnat comprova l'adquisició de les competències bàsiques.

- Activitats:**
- ODS
  - AvaluApp
  - Amb ajuda d'internet
  - Treball cooperatiu

Els apartats TÈCNICQUES i REpte els trobareu en l'espai personal del web www.barcanova.cat.

Vocabulari. S'hi defineixen termes fonamentals per a la comprensió del text (destacats en blau al llarg del llibre).

APRENENTAJE

Acrotèri és un tipus de teulada que consisteix en un frontó amb un frontó triangular i un frontó semicircular.

Arquitectura és l'art i la ciència de dissenyar edificis i espais arquitectònics.

Arquitectura clàssica és un estil arquitectònic que es desenvolupà a l'antiga Grècia i Roma.

Arquitectura neoclàssica és un estil arquitectònic que es desenvolupà al XVIII i XIX.

Arquitectura modernista és un estil arquitectònic que es desenvolupà al XX.

APRENENTAJE

Arquitectura

Arquitectura clàssica

Arquitectura neoclàssica

Arquitectura modernista

Diccionari de termes artístics. S'hi defineixen termes artístics fonamentals, també de manera visual.